

Brüssel, 18.5.2018
COM(2018) 304 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Haridus hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes

1. ELI VÄLISTEGEVUSE RAAMES VÕETUD KOHUSTUS PANUSTADA TURVALISE, KAASAVA JA KVALITEETSE HARIDUSE ANDMISSE HÄDAOLUKORDADES JA PIKAAJALISE KRIISI TINGIMUSTES

Kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030, eriti selle 4. eesmärgi¹ all, tunnistatakse kvaliteetse hariduse ja koolituse kui suurte üleilmsete probleemide lahendamise olulise aluse tähtsust. 2016. aastal tunnistati seda ka ülemaailmsel humanitaarabiteemalisel tippkohtumisel, kus loodi platvorm „Haridus ei oota“,² et muuta hariduse andmist hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes.

Õigust haridusele tunnistatakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas,³ mis on suunatud ELi institutsioonidele ja ka liikmesriikidele, kes peavad järgima seda ELi õiguse rakendamisel. See on oluline ühiskonna rahumeelse arengu,⁴ majanduskasvu ja üksikisiku võimete realiseerimise jaoks. Euroopa Liidu lepingus kohustatakse ELi sõnaselgelt edendama lapse õiguste kaitset⁵. Õigus kvaliteetsele ja kaasavale haridusele, koolitusele ja elukestvale õppele on Euroopa sotsiaalõiguste samba⁶ esimene põhimõte. ELi välistegevuses pööratakse lastele erilist tähelepanu, võttes arvesse nende õigusi⁷ ja kinnitades, et „laste olukorra parandamine [on] hädavajalik, kui me soovime vältida riigistruktuuride nõrgenemist ja tagada pikaajalist säästvat arengut, sotsiaalset ühtekuuluvust, stabiilsust ning julgeolekut riiklikul, piirkondlikul ja ülemaailmsel tasandil“⁸.

Tegelikkuses jäävad paraku miljonid lapsed ilma juurdepääsust kvaliteetsele haridusele. Selle põhjuseks on üha pikaajalisemad kriisid, sundränne, vägivald, kliimamuutused ja õnnetused, mis toovad kaasa harimata, **kadunud põlvkonnad**. Need on peamised algpõhjused, mille tõttu paljud alustavad ohtlikku reisi Euroopasse⁹ ja muudesse maailma piirkondadesse, mõjutades omakorda nende piirkondade stabiilsust ja arengut.

Pool maailma lastest, kes ei käi koolis, elavad keskkonnas, mida mõjutavad kriis ja konfliktid, ning koolist on eemale jäänud peaaegu pool põhikooliealistest pagulastest. See kohustab ELi reageerima, kasutades oma erinevaid vahendeid ja lähenemisviise. EL on viimastel aastatel märkimisväärselt **suurendanud toetust**, mida ta annab kogu maailmas hariduse andmiseks hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes, tunnistades, et haridus on kriisiolukorras alatasa kõige alarahastatum valdkond, millele eraldatavad summad moodustavad humanitaarabi jaoks eraldatavatest koguvahenditest alla 3 %¹⁰. EL on suurendanud haridusele hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes eraldatavate vahendite osakaalu ELi antavas humanitaarabis 2015. aasta 1 %-lt 2018. aastal 8 %-le ja eesmärk on jõuda 2019. aastaks 10 %ni. Suur osa ajavahemikus 2014–2020 hariduse valdkonnas antavast ELi kahepoolsest arenguabist eraldatakse ebakindlatele ja kriisist mõjutatud riikidele. EL on suurim hariduse rahastaja Süüria piirkondlikus kriisis ning pakub

¹ Tagada kõikidele kaasav ja õiglane kvaliteetne haridus ning elukestva õppe võimalused.

² <http://www.educationcannotwait.org/>.

³ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391–407), artikkel 14; ÜRO Peaassamblee, lapse õiguste konventsioon, 20. november 1989, ÜRO, lepingute sari, 1577. köide.

⁴ Euroopa Liidu üldine välis- ja julgeolekupoliitika strateegia, mida liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja tutvustas 2016. aasta juunis, https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/pages/files/eugs_review_web_13.pdf.

⁵ Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõike 3 teises lõigus ja artikli 3 lõikes 5 kohustatakse ELi sõnaselgelt edendama ELi sise- ja välistegevuses lapse õiguste kaitset.

⁶ Komisjoni teatis „Euroopa sotsiaalõiguste samba loomine“ (COM(2017) 250).

⁷ Laste õiguste edendamist ja kaitset käsitlevad ELi suunised, mille nõukogu võttis vastu 2017. aastal.

⁸ KOM(2008) 55 ning laste õiguste edendamist ja kaitset käsitlevad ELi suunised, mille nõukogu võttis vastu 2017. aastal.

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Lapsrändajate kaitse“ (COM(2017) 211).

¹⁰ UNESCO 2016. aasta ülemaailmne haridusteemaline seirearuanne „Aid to education stagnates, jeopardising global targets“ ja UNESCO 2017. aasta ülemaailmne haridusteemaline seirearuanne „Accountability in Education: meeting our commitments“.

märkimisväärsed mitmepoolset rahastamist üleilmsete algatuste jaoks, mille raames tegeletakse hädaolukordades ja kriisides tekkivate haridusvajadustega¹¹.

Praegune ELi abi hariduse andmiseks hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides hõlmab kõiki haridustasemeid ning koostööd valitsuste, ÜRO asutuste, vabaühenduste, kodanikuühiskonna, erasektori osalejate, ülemaailmse hariduspartnerluse ja muude sidusrühmadega. Kahepoolsele toetusele ja valitsustega peetavale poliitikadialoogile lisandub hulk algatusi, millega vähendada kogu maailmas katkestusi hariduse andmisel, alates ajutiste õppimiskohtade loomisest kuni kaugõppeprogrammide koostamiseni õpilastele, kellel ei ole võimalik kooli kohale tulla. Näiteks on EL reageerinud ulatuslikult Süüria laste haridusvajadustele, kasutades kahepoolseid arengu rahastamise vahendeid, humanitaarabi, Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondlikku usaldusfondi ja Türgi pagulasrahastut.

Viimastel aastatel on kohapealsed vajadused oluliselt suurenenud ja on tekkinud uued probleemid. Kuna vajaduste ulatus ületab olemasolevaid vahendeid, tuleb ELil tõhustada oma reaktsiooni, seades sihiks jõuda **nendeni, kes vajavad toetust kõige enam**,¹² ja koondades edasiste meetmete võtmiseks ülemaailmse toetuse.

Seepärast esitatakse käesolevas teatises ajakohastatud ELi poliitikaraamistik, et lahendada ELi välistegevuse raames üha suuremaid probleeme hariduse andmisel väljaspool ELi esinevates hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides. Selles kavandatakse **koordineerimisel, vastastikusel täiendavusel ja poliitilistel meetmetel** põhinev lähenemisviis, millega tugevdatakse ajakohaste ELi välistegevuse rahastamise vahendite puhul vastastikust vastutust (ehk valdkondadevahelist seost¹³), et tegeleda humanitaar- ja arenguabi kaudu hädaolukordades ja kriisides esinevate haridusvajadustega. Samuti kajastab see uusi ja tekkivaid prioriteete, nagu vägivalla mõju haridusele.

Reageerimine hädaolukordades ja kriisides esinevatele haridusvajadustele nõuab terviklikku lähenemisviisi. Käesolevas teatises **tõlgendab** komisjon mõistet „**haridus hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides**“ selle kõige laiemas tähenduses, tuginedes strateegilisele ja lõimitud lähenemisviisile, millega edendatakse kõigile turvaliste, kaasavate, ja kvaliteetsete õppimisvõimaluste tagamist. Haridus hõlmab elukestvat õpet, sealhulgas formaalõpet ja mitteformaalset õpet¹⁴ haridussüsteemide kindlaksmääratud tasemetel, mille hulka kuuluvad alus-, põhi- ja keskharidus, kutsekeskharidus ja kutseõpe keskhariduse baasil ning kolmanda taseme haridus (sh tehniline ja kutseõpe, ülikooliharidus ning muus vormis oskuste arendamine).

Lähenemisviis, mida komisjon rakendab seoses haridusega hädaolukordades ja kriisides, hõlmab ootamatuid hädaolukordi ja aeglaselt tekkinud hädaolukordi, konflikte, vägivallaolukordi, sundrännet, õnnetusi (inimtegevusest tingitud õnnetused ja loodusõnnetused), rahvatervisega seotud hädaolukordi ning pikaajalisi või korduvaid kriise või nende mis tahes kombinatsiooni. Et toetada katkematut hariduse andmist, on selles

¹¹ EL on lubanud toetada oma arenguabi kaudu ülemaailmset hariduspartnerlust 475 miljoni euroga ning eraldab 2018.–2020. aastal 16 miljonit eurot platvormile „Haridus ei oota“ ja 2018.–2019. aastal oma humanitaarabi kaudu 1 miljon eurot ülemaailmsele haridusklastrile.

¹² Vt punkt 3.2 kõige suuremate abivajajate esmatähtsate kohale seadmise kohta.

¹³ Et täita kohustusi, mis EL on võtnud teatises „Väärikas elu: abist sõltumise asemel iseseisvaks“ (COM(2016) 234) ja uues Euroopa arengukonsensus (ELT C 210, 30.6.2017, lk 1–24).

¹⁴ Kooskõlas nõukogu soovitusel mitteformaalse ja informaalse õppe valideerimise kohta (ELT C 398, 22.12.2012, lk 1–5). Formaalõpe toimub spetsiaalselt õppimiseks ette nähtud organiseeritud ja struktureeritud keskkonnas ning selles osalenud saavad tavaliselt kvalifikatsiooni tõenduseks kas tunnistuse või diplomi. Mitteformaalne õpe toimub kavandatud tegevuste kaudu, mille puhul on olemas teatud vormis õpitugi. See võib hõlmata programme, millega antakse tööoskusi, parandatakse täiskasvanute kirjaoskust või antakse madala haridustasemega isikutele põhiharidust.

lähenedisviisis arvesse võetud humanitaarvaldkonna ja arenguvaldkonna vahelist seost, et hõlmata valmisolek, katastroofiohu vähendamine, ennetamine, leevendamine, hädaolukordadele reageerimine, abi andmine pikaajalise kriisi ajal ja taastamine.

1.1. Kadunud põlvkondade oht

Lapsed moodustavad kolmandiku maailma rahvastikust, ent kõikidest humanitaarkriisidest mõjutatud inimestest moodustavad nad enam kui poole. Neid kriise kogevad tüdrukud ja poisid moodustavad poole maailma **koolis mittekäivatest lastest** ja see osakaal suureneb¹⁵. Süüria, Iraak, Jeemen, Afganistan, Lõuna-Sudaan ja Kongo Demokraatlik Vabariik on nende umbes 35 kriisist mõjutatud riigi seas, kus peaaegu 75 miljoni kooliealise lapse (3–18aastased) haridustee on katkenud¹⁶. Põgenike puhul on see risk märksa suurem. ÜRO pagulasameti hinnangul on praegu üle 65 miljoni põgeniku (suurim arv pärast teist maailmasõda), kusjuures sundrände keskmine kestus ületab sageli 20 aastat¹⁷. Vaid veidi enam kui pool põhikooliealistest pagulastest käib koolis, samas kui keskkoolis käib vastava vanuserühma pagulastest alla veerandi ja kolmanda taseme hariduses osaleb vaid 1%. Tüdrukud on märksa ebasoodsamas olukorras – nende tõenäosus jääda mõjutatud riikides koolist kõrvale on 2,5 korda suurem¹⁸.

Miljonite laste ja noorte tuleviku seab ohtu suurenenud **vägivald hariduskeskkonnas**,¹⁹ sealhulgas rünnakud koolidele ja ülikoolidele, näiteks õpilaste röövimine, koolide kasutamine sõjalisel otstarbel, maamiinide, lõhkemata lõhkeseadmete ja sõjategevusest mahajäänud lõhkekehade leidumine koolide ümbruses ning haridushoonete hävitamine. Haridust võivad kuritarvitada ametivõimud, et ohutada viha ja sallimatust, suurendada ebavõrdsust ja rõhumist ning värvata haavatavaid lapsi osalema vägivaldlaaktides²⁰. Ebavõrdsus hariduse andmisel võib tekitada ebaõigluse tunde ja panna tõrjutud rühmad veelgi ebasoodsamasse olukorda, mis võib lõppkokkuvõttes välja viia konfliktini²¹.

Lapsi ja noori, kes ei käi koolis, **ähvardab suurem risk** puutuda kokku seksuaalse ja soolise vägivalda, vägivaldse äärmusluse, sundabieli, varases eas rasestumise, lapstööjõu kasutamise ja sundvärbamisega²². Pidevad, vägivaldsed ja sageli pikaajalised konfliktid, sundränne, ebavõrdsus ning piiratud majanduslikud võimalused ja juurdepääs põhiteenustele suurendavad veelgi haavatavust nende riskide suhtes. Kriiside tagajärjed hariduse kättesaadavusele, näiteks koolide sulgemine või sõjaväe kohalolek koolides, võib ajendada inimesi turvalisema keskkonna otsingutel – sageli eluohtlikes tingimustes – ümber asuma.

Hädaolukorrad ja pikaajalised kriisid nõrgendavad veelgi haridussüsteeme, kus napib vahendeid juba praegu, kahjustades **laste ja noorte õpitulemusi ja väljavaateid**. Sagedased õppetöö katkestused ja traumeerivate sündmuste põhjustatud psühhosotsiaalne kahju

¹⁵ „World Development Report: Learning to Realise Education’s Promise“, Maailmapanga Grupp, 2017. Kõige ebakindlamas olukorras elavad lapsed moodustavad maailma põhikooliealistest lastest umbes 20 %, kuid koolis mittekäivatest lastest moodustavad nad ligikaudu 50 %, kusjuures võrreldes 2008. aastaga (42 %) on see näitaja suurenenud.

¹⁶ „A common platform for education in emergencies and protracted crises: Evidence paper“, Ülemeremaade Arengu Instituut, London, 2016.

¹⁷ „Global Trends: Forced Displacement in 2016“, UNHCR.

¹⁸ „Education Uprooted: For every migrant, refugee and displaced child“, UNICEF, 2017.

¹⁹ „Education Under Attack 2018“, ülemaailmne koalitsioon hariduse kaitsmiseks rünnakute eest (GCPEA).

²⁰ Burde *et al.*, „What works to promote children’s educational access, quality of learning and wellbeing in crisis-affected contexts“, 2015.

²¹ Programmi „Haridus kõigile“ ülemaailmne seirearuanne „The hidden crisis: Armed conflict and education“, UNESCO, 2011.

²² Nicolai *et al.*, „Education in emergencies and protracted crises towards a strengthened response“, 2015 (Oslos toimunud arengut toetava hariduse tippkohtumise aruteludokument).

takistavad õppimist, mida lisaks raskendavad õpetajate puudus ja ülerahvastatud klassiruumid.

1.2. ELi välistegevuse tugevdamine

Püüeldes kestliku arengu eesmärkide poole ja kooskõlas tegevuskavaga, mis käsitleb haridust aastani 2030, keskendub EL neljale esmatähtsale strateegilisele tegevusvaldkonnale:

1. süsteemide ja partnerlussuhete tugevdamine kiireks, tõhusaks, tulemuslikuks ja uuenduslikuks reageerimiseks hariduse valdkonnas;
2. juurdepääsu, kaasamise ja võrdsete võimaluste edendamine;
3. hariduse eest võitlemine rahu ja kaitse tagamiseks;
4. kvaliteetse hariduse toetamine paremate õpitulemuste saavutamiseks.

Et neis esmatähtsates valdkondades edusamme teha, täiustab komisjon töömeetodeid, pidades silmas koordineerimist, üleilmset juhtrolli ja rahastamist.

Komisjonis edendatakse koos ELi liikmesriikide ning teiste rahastajate ja partneritega toimuvat ühist ja koordineeritud programmide koostamist ja kavandamist, taotledes lühiajaliste, keskmise pikkusega ja pikaajaliste meetmete tasakaalu. EL kasutab oma üleilmset rolli, mõjuvõimu ja vahendeid, et suurendada täitmata vajadustele ja rahaliste vahendite nappusele pööratavat üleilmselt tähelepanu ning koordineerimise ja operatiivse reageerimise alast suutlikkust.

ELi humanitaarabi, mida antakse hariduse andmiseks hädaolukordades, on suurenenud viimasel kolmel aastal tänu suurematele poliitilistele jõupingutustele, mille tegemisel on lähtutud vajaduste ulatusest. Selle abiga tuleks nüüd jätkata, et oleks võimalik püüelda ELi strateegiliste eesmärkide poole ning lõppkokkuvõttes jõuda nende miljonite laste ja noorteni, keda ähvardab oht muutuda kadunud põlvkonnaks.

- Komisjon seab eesmärgiks eraldada alates 2019. aastast 10 % oma humanitaarabist hariduse andmiseks hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides²³.
- Komisjon toetab hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides antava hariduse üleilmselt koordineeritud, õigeaegset, prognoositavat ja paindlikku rahastamist.

2. STRATEEGILISED EESMÄRGID SEoses HARIDUSEGA HÄDAOLUKORDADES JA PIKAAJALISTES KRIISIDES

2.1. Tugevdada süsteeme ja partnerlussuhteid kiireks, tõhusaks, tulemuslikuks ja uuenduslikuks reageerimiseks hariduse valdkonnas

Et tagada hädaolukordades ja kriisides antava hariduse rahastamise kättesaadavus, prognoositavus ja läbipaistvus ning kooskõlas 2016. aasta ülemaailmsel humanitaarabiteemalisel tippkohtumisel võetud kohustustega²⁴ suurendatakse ELi meetmetega reageerimise tõhusust kogu lõimunud humanitaar- ja arenguvaldkonnas. Seda tehes rakendab komisjoni muude meetmete hulgas ühiseid lühikese, keskmise pikkusega ja pikaajalisi perspektiive, tugevamaid koordineerimismehhanisme, ühisanalüüse, ühist järelevalvet meetmete üle ja ühist panustamist aruandlusse. See aitab kaasa konteksti seisukohast asjakohaste prognoositavate, mitmeaastaste ning lühiajaliste või keskmise pikkusega rahastamisabimeetmete väljatöötamisele.

²³ See ületab taset, mis on kindlaks määratud üleilmsete haridusvõimaluste rahastamise rahvusvahelise komisjoni soovitusel (2016. aasta aruanne „The Learning Generation“).

²⁴ 2016. aasta ülemaailmsel humanitaarabiteemalisel tippkohtumisel käima lükatud ulatusliku kokkuleppe algatus (Grand Bargain) hõlmab mitme muudatuse tegemist rahastajate ja abiorganisatsioonide töötavadesse, mille hulka kuuluvad sularahaprogrammide koostamise hoogustamine, riiklike ja kohalike reageerijate suurem rahastamine ning bürokraatia vähendamine aruandlusnõuete ühtlustamise kaudu.

Komisjon tõhustab ja ühtlustab oma meetmeid hariduse kui üleilmse avaliku hüve pakkumisel mitmepoolse rahastamise, tehnilise abi, sidusrühmade üleilmse kokkukutsumise, nõuandvates organites osalemise ja muude välistegevuses osalemise võimaluste kaudu.

Komisjon rakendab hardussüsteemide tugevdamisel sihipärast lähenemisviisi, suurendades selleks oma rolli poliitilises dialoogis ja kahepoolse toetuse andmises. Kui on võimalik ja asjakohane, toetatakse liidu rahaliste vahenditega valitsuste süsteeme, sealhulgas neid, mille raames tegeletakse pagulaste vastuvõtmisega,²⁵ kui peamisi hariduse omandamise õiguse tagamise kohustuse kandjaid. Kui valitsuste otsene toetamine ei ole võimalik või asjakohane, toetatakse süsteemi tugevdamiseks kõige asjakohasemaid olemasolevaid hariduse valdkonnas tegutsejaid²⁶.

Et hõlbustada ELi abi andmisel vajaduspõhist prioriteetide seadmist, mis toimub kooskõlas riikide ametiasutuste prioriteetidega, võtab komisjon vajadusi, mis on seotud hariduse andmisega hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides, arvesse haridussektori planeerimiseks mõeldud toetuse andmisel. Liidu rahaliste vahendite eraldamisel võetakse aluseks põhjalikud vajadusi käsitlevad hinnangud, mis on saadud muu hulgas haridusministeeriumidelt, ÜRO asutustelt, vabaihendustelt, kodanikuühiskonna organisatsioonidelt, erasektori osalejatelt ja muudelt asjakohastelt osalejatelt.

Kõikide tasandite osalejatel aidatakse tõhustada andmete, sealhulgas hariduse rahastamist ja õpitulemusi käsitlevate andmete kogumist, haldamist ja analüüsimist. Samuti toetatakse meetmeid, millega tehakse kindlaks parimad tavad ning tõhusad ja uuenduslikud teabe jagamise ja haldamise viisid. Esmatähtsale kohale seatakse kõikide asjaomase sektori osalejate suutlikkuse suurendamine kõikidel tasanditel, mida kooskõlastatakse vajaduse korral erasektoriga.

Ehkki EL pühendub riiklikele haridusteenustele,²⁷ võivad erasektori ja kodanikuühiskonna osalejad pakkuda nende teenuste toetamisel lisaväärtust. Komisjon kaasab erasektori, et selgitada välja uuenduslikud lähenemisviisid ja neid arendada ning siduda haridusreformid ühiskonna vajaduste ja tööturu võimalustega. On vaja tõhustatud partnerlussuhteid ja koordineerimismehhanisme teiste asjakohaste valdkondadega, nagu tervishoid, elatusvahendid, kaitse ja toitumine, et laste vajadustele oleks võimalik reageerida hädaolukorras või kriisis integreeritult ja terviklikult.

Heade tavade näited

Liibanonis toetab EL haridus- ja kõrgharidusministeeriumi strateegia „Hariduse kaudu kõigi lasteni“ elluviimist, et hõlbustada Süüria pagulaste lõimimist riiklikku süsteemi. ELi abi andmist koordineeritakse riigi tasandil ühises humanitaar- ja arenguabiraamistikus, tasakaalustades Süüria kriisile reageerimiseks loodud ELi piirkondliku usaldusfondi kaudu antava kahepoolse abi ja toetuse ning humanitaarabi. Rakendamist toetavad ÜRO asutused ja vabaihendused.

ELil on juhtiv roll fondi „Haridus ei oota“ raames loodud haridusdialoogi foorumis, mis koondab humanitaar- ja arenguvaldkonna osalised, kes toetavad hariduse andmist Süürias.

²⁵ Käesolev teatis hõlmab vaid tegevust väljaspool ELi.

²⁶ Valitsusvälistes toetatavates valdkondades võidakse pidada tugevdamist vajava süsteemi osaks kohalikke omavalitsusi või alternatiivseid teenuseosutajaid, humanitaar-/arenguabi koordineerimise süsteeme või muid osalejaid. Alternatiive võidakse otsida juhul, kui valitsus vastutab õppurite pihta suunatud rünnakute või tõrjutud rühmade haridusõiguste eitamise eest.

²⁷ COM(2016) 234. Hariduse valdkonnas võetud kohustustes keskendutakse kooskõlastamisele ning humanitaar- ja arenguvaldkonna vahelisest seosest lähtuvalt lähenemisviisile, põgenikest õpetajate võimalikule rollile, hästi toimivate riiklike haridusteenuste toetamisele, tehnoloogiliste saavutuste ärakasutamisele ja põgenikest õppijatele kõrgharidusele lihtsama juurdepääsu andmisele.

See on võimaldanud ühist järelevalvet programmide koostamise üle, ühisanalüüse ja paremat koordineerimist.

EL on toetanud hiljutisi jõupingutusi, mis on tehtud pagulasküsimusega tegelemise laiaulatusliku raamistiku kohaldamisel piirkondlikul tasandil, sealhulgas pagulaste hariduse teemalise ministrite konverentsi kaudu, mis toimus 2017. aasta detsembris Djiboutis piirkonna valitsustevahelise arenguasutuse ja Djibouti valitsuse egiidi all. Konverentsil koostatud deklaratsioonis ja tegevuskavas kindlaks määratud kohustused hõlmavad pagulaste lõimimist riiklikesse haridussüsteemidesse, miinimumstandardite ja eesmärkide väljatöötamist ning kvalifikatsioonide tunnustamiseks piirkondliku mehhanismi loomist.

2015. aastal hävitasid Nepalis toimunud maavärinad 35 000 klassiruumi ja jätsid ligikaudu miljon last ilma võimalusest koolis käia. EL tegi koostööd valitsuse ja muude partneritega, et rajada ajutised õppekeskused ja tagada olulised vahendid, et võimalikult paljud saaksid võimalikult kiiresti kooli tagasi minna. EL toetab Nepali koolisektori arengukava elluviimist, et taastada maavärinast mõjutatud piirkondades haridustaristu varasemaga võrreldes paremal kujul ning jõuda seeläbi tõrjutud rahvastikurühmadeni, suurendada kõikidel tasanditel kavandamis- ja haldussuutlikkust ning tagada kvaliteetsem õpetamine ja õpe.

Põhimeetmed, et tõhustada juhtimist, suurendada vastutust ja parandada rahastamist

- Toetada ELi-ülese ja üleilmse rahastamise koordineerimise tõhustamist ning läbipaistvuse ja vastutuse suurendamist, näiteks toetades täiustuste tegemist standardisse, mis on sätestatud rahvusvahelise abi läbipaistvust käsitlevas algatuses hädaolukordades ja kriisides antavat haridust käsitleva aruandluse jaoks.
- Edendada tugevamaid koostööpartnerlusi, sealhulgas üleilmsel tasandil, näiteks rahastades selliseid mitut sidusrühma hõlmavaid haridusmeetmeid, millega luuakse lisaväärtust ja saavutatakse kõikide partnerite, eelkõige ÜRO asutuste ja erasektori oskusteabe ja kogemuste kaudu suurem mõju.
- Investeerida koostöös riikide ametiasutustega uuenduslikesse andmete haldamise, läbipaistvuse tagamise ja aruandluse meetoditesse, sealhulgas õpetajate ja koolis mittekaivate laste liikumise jälgimisse, et hõlbustada katkematu hariduse tagamist ja saavutuste tunnustamist.
- Toetada uute ja käima lükatud suutlikkuse suurendamise algatuste, näiteks ülemaailmse haridusklastri kursuste kaudu hariduse valdkonnas tegutsejate, näiteks koordineerivate asutuste, hädaolukorras või kriisis reageerijate ning valitsuste hädaolukorras või kriisis tegutsemise suutlikkuse suurendamist, pannes rõhku kodanikuühiskonnale ja kohalikele osalejatele.

2.2. Edendada juurdepääsu, kaasamist ja võrdseid võimalusi

Hariduse oluline ülesanne hädaolukordades ja kriisides on edendada rahumeelset kooseksisteerimist, mõistvat suhtumist teistesse kultuuridesse, edukat lõimumist vastuvõtvasse kogukonda ja sotsiaalset ühtekuuluvust. EL toetab põgenikest laste ja noorte lõimimist haridussüsteemidesse, sealhulgas toetades vastuvõtvaid kogukondi, täites sellega aktiivselt uues Euroopa arengukonsensus ja väarikat elu käsitlevas teatises²⁸ võetud kohustusi.

Tunnistades vajaduste ulatust ja ELi toetuse piiratust, keskendutakse meetmetes kõige suurematele abivajajatele, nagu

- lapsed ja noored, kes ei käi koolis või kelle haridustee ähvardab katkeda;

²⁸ Uus Euroopa arengukonsensus (ELT C 210, 30.6.2017) ja komisjoni teatis „Väarikas elu: abist sõltumise asemel iseseisvaks“ (COM(2016) 234).

- oma kodust lahkuma sunnitud lapsed ja noored (pagulased ja riigisisesed põgenikud) ning neid vastu võtvad kogukonnad;
- haavatavad ja ebasoodsas olukorras olevad rühmad, sealhulgas vanematest eraldatud ja saatjata lapsed ja noored, kes elavad raskesti ligipääsetavates piirkondades, kellel on puue või lisavajadused, kes on seotud relvajõudude või relvastatud rühmitustega (sh erilise tähelepanu pööramine nende taastõimimisele hariduse kaudu) ning kes kuuluvad etnolingvistilisse vähemusse või vaesemasse sotsiaal-majanduslikku rühma.

Ennetav ja kiire reageerimine on vajalik kõikidel tasanditel, et viia miinimumini katkestused hariduse andmisel ning edendada kaasavaid, turvalisi ja kaitsvaid hariduse omandamise võimalusi. Iga nädal, kuu ja aasta, mille kooliealine laps veedab koolist eemal, viib lapse õppimisest kaugemale ja vähendab tema kooli naasmise tõenäosust.

Kuna lõviosa oma kodust lahkuma sunnitud lastest ja noortest on leidnud peavarju väikese või keskmise sissetulekuga riikides,²⁹ tuleb paindlikku lühiajalist toetust anda kõrvuti prognoositava pikaajalisema rahastamisega, et suurendada haridussüsteemide vastupanuvõimet ja tõhusust. Haridussüsteeme tuleb kohandada, et toime tulla korduva ja pikaajalise sundrändega ning tegeleda nii põgenike kui ka vastuvõtivate kogukondade vajadustega. Selleks tuleb lahendada vastuvõtivate kogukondades kaasavate ja kvaliteetsete haridusteenuste tagamisel esinevad probleemid, lähtudes võetud kohustusest jagada mõjutatud riikidega vastutust.

Hädaolukordadel ja pikaajalistel kriisidel on ebaproportsionaalne mõju naiste ja tüdrukute haridusele. Konkreetsete sooga seotud riskide hulka, millega tüdrukud ja poisid hädaolukordades ja kriisides kokku puutuvad, kuuluvad varajane ja sundabielu, varases eas rasestumine, lapstööjõu kasutamine, värbamine relvastatud rühmitustesse ning seksuaalne ja sooline vägivald. Haridusteenused peavad vastama tüdrukute ja poiste vajadustele, näiteks tuleks koolide taastamisel seada esmatähtsaks tüdrukutele ja poistele eraldi tualettide rajamine, et lahendada õpilaste ja vanemate mure turvalisuse pärast. Komisjon rõhutab jätkuvalt haavatavate ja ebasoodsas olukorras olevate rühmade kaasamise tähtsust. Erilist tähelepanu tuleks pöörata noortele, kes sageli jäävad hariduse toetamisel kahe silma vahele, sest nad on üle võtnud täiskasvanute kohustused, kusjuures eriti tuleks rõhku panna nende soopõhiste vajadustele.

Heade tavade näited

ELi toel on uuendusliku tingimuslike haridusotstarbeliste rahaülekannete projektiga jõutud Türgis enam kui 290 000 lapseni, kes on pärit haavatavatest pagulasperedest, toetades nende regulaarset kooliskäimist.

EL toetas Kongo Demokraatlikus Vabariigis kiire rahvastikurändele reageerimise vahendi väljatöötamist. See võimaldab hinnata kiiresti vajadusi, et tagada inimestele terviklik abipakett ümberasumise, haiguspuhangu või loodusõnnetuse korral.

EL koos liikmesriikidega on suurim ÜRO Palestiina pagulaste abiorganisatsiooni rahastaja. Palestiina pagulaste abiorganisatsioon toetab enam kui 513 000 last ja noort, kes käivad Gazas, Jordani Läänekaldal ja kogu piirkonnas tegutsevas peaaegu 700 alg-, ettevalmistus- ja keskkoolis ning kutseõppe keskuses.

Kui Sierra Leonet tabas 2014. aastal Ebola viiruse puhang, pandi koolid üheksaks kuuks kinni. Ülemaailmne hariduspartnerlus aitas ELi toel pakkuda televisiooni ja raadio kaudu koolist eemal olevatele lastele vaatamiseks ja kuulamiseks alternatiivharidust. Kui koolid oli

²⁹ „Global Trends: Forced Displacement in 2016“, UNHCR.

võimalik taas avada, tagas partnerlus turvalise õpikeskkonna, desinfitseerides koole ning varustades koolid kätepesukohtade ja -vahenditega.

Põhimeetmed, et parandada juurdepääsu, suurendada kaasamist ja edendada võrdseid võimalusi

- Toetada ja edendada ennetavaid ja kiire reageerimise mehhanisme, sealhulgas kaasates humanitaarabiorganisatsioone ja valitsusi, et jõuda hädaolukordades ja kriisides laste ja noorteni ning **tuua nad kolme kuu jooksul õppimise juurde tagasi**³⁰.
- Seada esmatähtsale kohale hädaolukordade ja pikaajaliste kriiside tõttu kõige enam abi vajavate laste ja noorte toetamine.
- Suurendada võimaluse korral haridussüsteemide peamiste osaliste, eriti haridusministeeriumide suutlikkust aitamaks neil haridussüsteeme ette valmistada ja kohandada, et toime tulla korduva ja pikaajalise sundrändega.
- Toetada laste ja noorte soopõhiseid vajadusi, eriti hariduse ja kaitse osas, keskendudes kooskõlas soolise võrdõiguslikkuse tegevuskavaga 2016–2020³¹ eeskätt tüdrukute ja noorte naiste haridusele.

2.3. Võidelda hariduse eest rahu ja kaitse tagamiseks

Haridus on sotsiaalsete muutuste, võrdsete võimaluste edendamise, jõukuse ja rahu tagamise vaatenurgast võimas vahend. Samas võib hariduse vilets, kuritarvitav või manipuleeriv juhtimine puhuda rõhumise, ebavõrdsete võimaluste ja tulemuste ning viha ja vägivalda õhutamise kaudu lõkkele konflikte. EL edendab konfliktitundlikku haridust³² ning toetab tõenduspõhist hariduspoliitikat, millega suurendatakse võrdsust ning kaitstakse lapsi ja noori häbimärgistamine, viha õhutamine, vägivaldse äärmusluse ja relvastatud rühmitustesse värbamise eest.

Komisjoni lähenemisviisis on kesksel kohal turvalise, kaitsva ja kvaliteetse õpikeskkonna loomine. Laste ja noorte kaitsmiseks on vaja häid tavaid, mis lähtuvad põhimõttest „ära tee kahju“. Võttes arvesse institutsiooniliste ja sotsiaalsete kaitsemeetmete kokkuvarisemist, mis kriisi ajal sageli aset leiab, on tegevuse ettevalmistamisel, kavandamisel ja elluviimisel ning üleminekuetappides vaja süsteemse laste kaitsmiseks. Komisjon tunnistab ja toetab lapsevanemate ja hooldajate keskset rolli laste harimises ja kaitsmises ning kogukondade laiemat rolli neis mõlemas.

Hädaolukordades ja kriisides on eriti oluline, et kaitse oleks haridussüsteemi keskmes kõikidel tasemetel, kusjuures rõhku tuleks panna vägivallavabade poliitikapõhimõtete, protsesside ja tavade rakendamisele koolis, sealhulgas seksuaalse ja soolise vägivalda ärahoidmisele. Toetatakse meetmeid, millega tugevdatakse laste kaitsevajaduste hindamist ja kavandamist, ning uuenduslikke sekkumisi, mille raames käsitletakse kindlakstehtud vajadusi.

Et toetada vastupanuvõimelisemaid haridussüsteeme, läheb EL abi andmisel kaugemale katastroofidele vastu panemiseks antavast taristutoetusest,³³ toetades katastroofiriski vähendamist ja kriisitundlikku hariduse kavandamist. Haridustaristu peab olema ülesehituselt

³⁰ See eesmärk on kooskõlas eesmärkidega, mis on püstitatud 2017. aasta New Yorgi deklaratsioonis pagulaste ja rändajate kohta.

³¹ Nõukogu 26. oktoobri 2015. aasta järeldused „Soolise võrdõiguslikkuse tegevuskava (2016–2020)“ (13201/15).

³² „Guidance Note on Conflict Sensitive Education“, haridusele hädaolukordades keskenduv asutustevaheline võrgustik (INEE), 2013.

³³ Komisjon teatis „2015. aasta järgne Hyogo tegevusraamistik: riskide juhtimine vastupanuvõime tagamiseks“ (COM(2014) 216).

turvaline ning turvalist ja kaasavat õppimist soodustav. Hädaolukordades ja kriisides antav taristutoetus hõlmab kõikvõimalikku abi andmist kooskõlas riigis kokku lepitud standarditega, nagu ajutiste õppimiskohtade loomine, kahjustatud koolihoonete taastamine ja koolimajade ehitamine.

Haridusel on komisjoni vastupanuvõime käsitleluses³⁴ väga oluline roll, kuna see aitab suurendada üksikisikute ja ühiskonna vastupanuvõimet. Haridus on üksikisiku vastupanuvõime nurgakivi, mis tagab uute põlvkondade heaolu, pakub kaitset, suurendab hädaolukordadest ja kriisidest mõjutatud inimeste sotsiaalset ja emotsionaalset heaolu ning hoogustab nende kognitiivset arengut. ELi abi edendab psühhosotsiaalse toe pakkumist, näiteks õpetajate ja hoiuteenuste osutajate toetamist ning suunamis- ja reageerimisvõimalusi eriteenuseid vajavate laste ja noorte puhul. Sellised meetmed tuleks lõimida olemasolevatesse ja riiklikesse suunamis- ja reageerimismehhanismidesse.

Seoses hariduse pihta suunatud rünnakutega tegelemisega ja nende rünnakute kaotamise nimel tehtava tööga tunnustab ja toetab komisjon hariduse rünnakute eest kaitsmise ülemaailmse koalitsiooni tööd ning toetab algatusi, millega edendatakse ja rakendatakse ohutute koolide deklaratsiooni³⁵. Koolid peaksid olema rahvusvahelise humanitaarõiguse alusel kaitstud pelgupaigad.

Heade tavade näited

EL on toetanud projekti „Koolid kui rahutsoon“ elluviimist Kongo Demokraatlikus Vabariigis. Projekti eesmärk on tagada koolides tüdrukute ja poiste kaitse, vältida hariduse andmise katkemist relvakonfliktide tõttu ning kanda hoolt selle eest, et iga laps areneb ja saab hariduse keskkonnas, mis on vaba sekkumisest, vägivallast ja rünnakutest.

Palestiinas³⁶ toetab EL parema õppimise programmi, et pakkuda psühhosotsiaalset tuge lastele, kes näevad kogetud vägivalla tõttu õudusunenägusid. Programm hõlmab meetmeid, mida õpetajad saavad pakkuda eriteenustena lisatuge vajavatele lastele.

Et toetada Pakistani Föderaalhalduses Hõimualadel asuvatesse koduküladesse tagasi pöörduvate põgenikest laste haridust, on EL teinud koostööd kohalike omavalitsuste ja muude asutustega, et taastada olukord nii, et see oleks pikas plaanis varasemast olukorrast parem. 45 000 lapsele on loodud turvalised ja kaitsvad õppimiskohad, kus on arvesse võetud soopõhiseid vajadusi. Noortele pakuti rahu tagamisega seotud tegevust, kutseoskusi ja õpipoisiõppe programme. Need meetmed on osa kohaliku omavalitsuse kümneaastasest hariduskavast, mille piirkonna haldusasutused töötavad välja ELi toetusel.

Põhimeetmed, et toetada ja tugevdada haridust rahu ja kaitse tagamiseks

- Edendada ja rakendada õpetajakoolituse, õppekava väljatöötamise ja õpetajate kutsealase arendamise kaudu konfliktitundliku hariduse põhimõtteid ja suuniseid, näiteks tagades, et

³⁴ COM(2017) 21 ja KOM(2011) 637. EL kohustub suurendama toetust kvaliteetsele haridusele, et anda noortele teadmised ja oskused, mida on vaja selleks, et olla areneva ühiskonna aktiivne liige. Uues Euroopa arengukonsensus kohustatakse ELi ja selle liikmesriike võtma üksikisiku, kogukonna, ühiskonna ja riigi vastupanuvõime aktiivsel suurendamisel arvesse eri valdkondade vahelisi seoseid. See on seotud kriiside ennetamise ja käsitlemisega ning kroonilise haavatavuse vähendamisega, samuti iseseisvuse ning ühiskonna ja riigi vastupanuvõime suurendamisega.

³⁵ 2015. aasta ohutute koolide deklaratsioonis antakse riikidele võimalus väljendada laiapõhjalist poliitilist toetust hariduse kaitsmisele ja katkematu hariduse andmisele relvakonfliktides. Lisaks kohustuvad riigid deklaratsioonis rakendama suuniseid koolide ja ülikoolide kaitsmiseks sõjalise kasutamise eest relvakonfliktis.

³⁶ Sellist nimekasutust ei tuleks käsitada Palestiina riigi tunnustamisena ning see ei mõjuta selles küsimuses võetud liikmesriikide individuaalseid seisukohti.

õpetamisel suurendatakse austust mitmekesisuse vastu ja sallivust ning kodanikuaktiivsust ja -vastutust.

- Tugevdada haridussüsteeme, et olla valmis õnnetusteks ja neile reageerida, näiteks laialulatusliku koolide ohutuse raamistiku³⁷ kaudu.
- Toetada meetmeid, millega hoitakse ära vägivalda, sealhulgas kooliga seotud seksuaalset ja soolist vägivalda, ning reageeritakse sellele, tugevdades lapse kaitsmise raamistikke.
- Toetada uuenduslikku lähenemist hädaolukordadest ja pikaajalistest kriisidest mõjutatud laste ja noorte individuaalse vastupanuvõime suurendamisele, sealhulgas meetmete kaudu, millega lõimitakse psühhosotsiaalne tugi ning sotsiaalne ja emotsionaalne õpe.
- Võidelda kõikide ELile kättesaadavate kanalite kaudu hariduse pihta suunatud rünnakute lõpetamise eest ning aktiivselt toetada algatusi ja projekte, millega püütakse kaitsta haridust rünnakute eest.
- Toetada meetmeid, mis ulatuvad väljapoole koole, ning edendada kogukonna ja hooldajate laiemat kaasamist haridusse ja kaitsesse hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides.

2.4. Toetada kvaliteetset haridust paremate õpitulemuste saavutamiseks

EL lähtub hariduse valdkonnas abi andmisel põhimõttest, et haridussüsteemid peaksid olema kvaliteetsed, võimaldamaks lastel ja noortel olla õppetöös edukad³⁸. Hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides abi andmisel on esmatähtsad kohustused, mis EL on võtnud seoses asjakohaste õppekavadega, õpetajate ja direktorite koolitamisega, asjakohaste õppematerjalidega ning asjakohase koolitaristu kättesaadavusega³⁹.

Kriisiolukorras on kvalifitseeritud, koolitatud õpetajate kättesaadavus sageli puudulik, eriti väikese sissetulekuga riikides. Õpetajatel ei pruugi olla keeleoskust või pedagoogilisi oskusi, et täita õppijate vajadusi. Võib juhtuda, et õpetajad ja muud haridustöötajad on ka ise trauma läbi elanud ja vajavad tuge. Põgenikest õpetajatel võivad puududa dokumendid, et õpetada vastuvõtvast kogukonnas. EL toetab poliitikat ja meetmeid, millega tagatakse koolitatud õpetajate kättesaadavus.

EL toetab erimeetmeid, nagu ülemineku- ja koolis hoidmise toetus, et tasakaalustada raskusi, mida õppijad võivad haridussüsteemi lõimumisel kogeda. Iga haridustaseme jaoks on vaja spetsiaalseid lahendusi, mille väljatöötamisel on lähtutud õppijate vanusest, soost ja hariduslikust taustast. Need lahendused võivad hõlmata mitteformaalseid ja alternatiivseid haridusvorme ning neis võetakse arvesse eri haridustasemetel esinevaid erinevaid vajadusi.

Oma kodust lahkuma sunnitud laste ja noorte lõimimiseks riiklikesse haridussüsteemidesse on vaja säilitada olulised seosed keele, identiteedi ja kultuuri vahel. ELi keelepoliitikaalast asjatundlikkust, mille kohta leiab tõendeid kogu ELis, suurendatakse poliitikadialoogi ja abi kaudu. See aitab edendada emakeele ja lisakeelte kasutamise osas tõenduspõhist ja edumeelset keelepoliitikat.

Tunnistades, et sundränne muutub laadilt üha pikaajalisemaks ja põgenikel tuleb ümber asuda tõenäoliselt mitu korda, tuleb tõhustada haridussüsteemide sisest ja vahelist liikuvust ja akrediteerimist⁴⁰. Dokumentide puudumine ei tohiks takistada põgenikest lastel ja noortel vastuvõtvasse kogukonda saabumisel haridusele õigeaegselt ligi pääseda. Tuleks sõlmida

³⁷ 2017. aasta laiaulatuslik koolide ohutuse raamistik, mille on välja töötanud ÜRO katastroofiohu vähendamise amet ning ülemaailmne liit katastroofiohu vähendamiseks ja vastupanuvõime suurendamiseks haridussektoris.

³⁸ Teatis „Hariduse ja koolituse osa vaesuse vähendamisel arengumaades“ (KOM(2002) 116).

³⁹ Samas.

⁴⁰ Õppetegevusega seotud toetust on võimalik taotleda Euroopa Komisjoni vastu võetud kolmandate riikide kodanike integreerimise tegevuskava raames, kus komisjon on seadnud esmatähtsale kohale oskuste ning akadeemiliste ja kutsekvalifikatsioonide varase hindamise, dokumenteerimise ja tunnustamise.

protokollid, millega tagatakse, et õigust haridusele peetakse ülimuslikuks mis tahes akrediteerimissüsteemi suhtes. Eelkõige ei tohiks eksamite⁴¹ põhjal keelduda põhihariduse andmisest. Pigem tuleks kasutada asjakohaseid hindamismehhanisme, et kindlaks teha, kuidas juurdepääsu ja toetust oleks võimalik parandada, ning võtta saadud teavet arvesse poliitika kujundamisel. Kõikidel noortel peab olema võimalik teha eksameid ja saada tunnistus, mis on tavaliselt aluseks edasiõppimisel ja tööle asumisel.

EL on seadnud sihiks kaasava ja võrdsetel võimalustel põhineva kvaliteetse põhi- ja keskkhariduse ning mõistab, et põhioskused, nagu elementaarne kirja- ja arvutamisoskus, on tulevase hariduse olulised alustalad.⁴²

EL tunnistab ka tööturuga seotud tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe ning kõrghariduse tähtsust⁴³. Kriisides oskusi arendades ja tööalast konkurentsivõimet suurendavat koolitust pakkudes tuleb arvesse võtta õppijatele avalduvat majanduslikku ja sotsiaalset survet, mis tuleneb näiteks lapstööjõu kasutamisest, liikuvuse piiratusest ja soonormidest. Kohustustes, mis EL on võtnud eesmärgiga arendada oskusi ning edendada tööalast konkurentsivõimet, inimväärsed tööd ja elatusvahendeid, rõhutatakse vajadust tagada noortele naistele ja meestele ning ebasoodsas olukorras olevate rühmadele võrdsed võimalused.

EL jätkab spetsiaalsete teadus- ja õppepartnerluste toetamist, et täiendada valdkonna tõendikogu. Sellega seoses tuleks taotleda koostööd ELi teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga, et lahendada ELi välistegevuse raames tulemuslikult probleemid, mis esinevad hariduse andmisel häda- ja kriisiolukordades.

Heade tavade näited

EL on toetanud Iraagis tehnilise ning kutsehariduse ja -õppe süsteemi reformi, et suurendada kooskõlas rahvusvaheliste standarditega selle konkurentsivõimet ja asjakohasust.

2018. aastal käivitas EL algatuse „Vastupanuvõime suurendamine: haridusvõimalused ebakindlates ja kriisist mõjutatud keskkondades“. Algatuse raames, mille rahastamiseks eraldatakse nelja aasta jooksul ligikaudu 20 miljonit eurot, tehakse seitsmes Aafrika riigis uuringuid ja töötatakse välja mitut riiki hõlmavad programmid.

Keenias on EL toetanud Somaalia pagulastele pakutavaid koolitusprogramme, mis võimaldavad saada Kakuma pagulaslaagris akrediteeritud õpetajaks. Õpetajad kasutasid infotehnoloogiat, et osaleda õpetajakoolitusel kaugõppe vormis.

Põhimeetmed, millega parandada hariduse kvaliteeti

- Toetada algatusi, millega võimaldatakse sertifitseerimist, liikuvust, akrediteerimist, tunnustamist ning põgenikest laste ja noorte üleminekut ühest haridussüsteemist teise, ning meetmeid, millega tagatakse, et lapsed haaravad kinni mitmesugustest formaalõppe ja mitteformaalse õppe võimalustest ja jäävad neid kasutama.
- Pooldada ja toetada haridussüsteemide reforme, eelkõige õppekava reformi, et kohandada seda hädaolukordades ja pikaajalistes kriisides esinevatele muutuvatele vajadustele, näiteks laiendades ja tugevdades õpetajaskonda, et täita hädaolukordades ja kriisi tingimustes õppijate vajadusi, ning võttes kasutusele kiirendatud õppekavad laste jaoks, kellel on mõni õppeaasta vahele jäänud.

⁴¹ Eksamid või mis tahes katsed, näiteks sisseastumiseksam, millel on osaleja jaoks olulised tagajärjed.

⁴² Teatis „Hariduse ja koolituse osa vaesuse vähendamisel arengumaades“ (KOM(2002) 116).

⁴³ Samas.

- Toetada meetmeid, milles kasutatakse ära infotehnoloogiat ja avatud õppematerjale, et avada juurdepääs digiõppele, teadmiste virtuaalsele vahetamisele ja muudele uuenduslikele lahendustele.
- Toetada praktilisse õppesse lõimitud ja elatise teenimise võimalustega seotud tehnilist ning kutseharidust ja -õpet, pöörates tähelepanu noorte naiste ja meeste erivajadustele.
- Toetada mehhanisme, mille abil jagada, ajakohastada ja kohaldada rahvusvahelisi standardeid,⁴⁴ mis on asjakohased hariduse andmisel hädaolukordades ja kriisitingimustes.

3. KOKKUVÕTE

Asjaolu, et viimastel aastatel on pööratud väljaspool ELi hädaolukordades ja kriisitingimustes antavale haridusele üha rohkem tähelepanu, on märk täidetavate vajaduste ja lahendatavate probleemide murettekitavast ja suurenevast ulatusest. Käesolevas teatises esitatakse terviklik ja tõhus poliitikaraamistik, milles kirjeldatakse, kuidas EL saab selles valdkonnas oma juhtrollile tuginedes edasi liikuda. Neid püüdlusi toetavad näited lastest ja noortest, kel tuleb ületada hariduse omandamisel raskusi.

Komisjon kaasab Euroopa välisteenistuse, sealhulgas ELi delegatsioonide toel aktiivselt liikmesriike, teisi riike, rahvusvahelisi organisatsioone ning avaliku ja erasektori osalejaid, et edendada ja toetada tõhusamat ja tulemuslikumat koostööd ja koordineerimist eesmärgiga anda hariduse andmiseks hädaolukordades ja pikaajalise kriisi tingimustes kiiremat, prognoositavamat ja jätkusuutlikumat toetust. Seda tehes edendavad komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus ka uue Euroopa arengukonsensuse ja väarikat elu käsitleva teatise eesmärkide saavutamist. Selles on keskne roll liikmesriikidel.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti üles võtma arvesse käesolevas teatises sätestatud poliitikasuundi ning nõukogu kinnitama neid nõukogu järelduste kaudu.

⁴⁴ Näiteks „Minimum Standards for Education: Preparedness, Response, Recovery“, haridusele hädaolukordades keskenduv asutustevaheline võrgustik, 2010.